

POSTANOWIENIE

Dnia 18 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania F.J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

o umorzenie należności,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 18 czerwca 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...].
z dnia 20 września 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. adw. A.L. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...]. 120 zł (sto dwadzieścia) tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, przy czym kwotę tą należy podwyższyć o obowiązującą stawkę VAT,

3. zasądza od F.J. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 20 września 2018 r. oddalił apelację skarżącego F. J. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z 23 października 2017 r., który oddalił jego odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z 30 listopada 2016 r., odmawiającej umorzenia

należności z tytułu składek na podstawie ustawy z 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą wobec nieuregulowania należności, które nie podlegały umorzeniu na podstawie tej ustawy. Sąd stwierdził, że wnioskodawca wiedział jaki zakres należności niepodlegających umorzeniu powinien spłacić w terminie 12 miesięcy od wydania decyzji warunkowej. W aktach pozwanego znajduje się sporządzona w dacie wydania decyzji dotyczącej warunków umorzenia, tj. 14 września 2015 r., informacja dotycząca stanu należności z tytułu składek nie podlegających umorzeniu, a w sprawie bezspornym jest, że pismo to organ doręczył ubezpieczonemu. Bezsporne jest także, że skarżący nie kwestionował sposobu wyliczenia należności przedstawionego w piśmie z 14 września 2015 r., w żaden sposób nie ustosunkował się do jego treści, ani też do decyzji (pierwszej) z 14 września 2015 r. Zarzut skarżącego, że nie wiedział jakie należności powinien spłacić dla zachowania warunków umorzenia nie ma uzasadnienia. Skarżący w 12-sto miesięcznym terminie zakreślonym do spłaty nie dokonał jakiejkolwiek spłaty mimo świadomości wysokości należności niepodlegających umorzeniu. Akceptacja argumentacji ubezpieczonego prowadziłaby do niczym nieuzasadnionego uprzywilejowania tych płatników, którzy dość swobodnie traktowali swą powinność w zakresie terminowej spłaty zobowiązań nie podlegających umorzeniu, a następnie zaskarżyli decyzję odmawiającą umorzenia należności. W praktyce bowiem uzyskaliby kolejny 12-sto miesięczny termin do spłaty koniecznych zobowiązań.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podniesiono, że „w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, to jest zachodzi konieczność ustalenia czy możliwym i prawidłowym jest wydanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzji o odmowie umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, na podstawie art. 1 ust. 13 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące działalność (Dz.U. z 2012 r., poz. 1551), gdy decyzja warunkowa (wydana na podstawie art. 1 ust. 8 cyt. ustawy) nie spełnia wymogów określonych w tym przepisie, nie zawiera w swojej treści koniecznego elementu,

czyli ustalenia jakie kwoty należności nie podlegają umorzeniu i w jakiej wysokości należności niepodlegające umorzeniu musi wpłacić wnioskodawca aby doszło do umorzenia pozostałych należności”.

Pozwany wniósł o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (wyżej *in extenso*) nie przedstawia zasadnej podstawy przysądu.

Niezasadnie ujmuje w koniunkcji istotne zagadnienie prawne „oraz” potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości. Pierwsza i druga podstawa przysądu mają inne znaczenie i funkcje. Ustawodawca podstawy te wyraźnie rozróżnia (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i pkt 2 k.p.c.). To co składa się na kwalifikowaną potrzebę wykładni przepisów nie stanowi jednocześnie istotnego zagadnienia prawnego.

Sformułowana we wniosku kwestia nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego, które ma na uwadze art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż nie wykracza poza zwykłą wykładnię prawa.

Konsekwentnie, zwykła wykładnia prawa nie ma też rangi drugiej podstawy przysądu – art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Wychodząc poza treść wniosku, to skarżący zatrzymuje się na określonej wykładni, wynikającej z postanowień Sądu Najwyższego z 14 lutego 2017 r. I UZ 58/16 i z 11 października 2016 r., I UZ 18/16. W istocie na tezie, że brak skonkretyzowania w decyzji pierwotnej należności niepodlegających umorzeniu miałby stanowić przeszkodą do wydania decyzji odmawiającej umorzenia należności, nawet gdy należności niepodlegające umorzeniu nie zostały uregulowane w terminie 12 m-cy od decyzji pierwotnej (określającej warunki umorzenia). Skarga nie wskazuje na rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Jednak orzecznictwo Sądu Najwyższego nie jest jednolite w kwestii, czy można odmówić abolicji składek, gdy organ rentowy w decyzji pierwotnej nie

określił należności niepodlegających umorzeniu i co było przyczyną nieuregulowania tych należności w terminie 12 miesięcy. Zbiorcze zobrazowanie tego orzecznictwa oraz przyjmowanej wykładni przedstawia uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 20 lutego 2019 r., III UK 45/18 i postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lipca 2019 r., III UZP 4/19.

Nie oznacza to, że rozbieżność w orzecznictwie uzasadnia przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w tej sprawie - nie tylko dlatego, że wniosek nie zgłasza tej rozbieżności.

W sprawie występuje znacząca okoliczność, która określa punkt ciężkości rozstrzygnięcia i odsuwa na plan dalszy kwestię niejednolitej wykładni. Znaczenie ma bowiem informacja pozwanego o stanie należności z tytułu należności niepodlegających umorzeniu z 14 września 2015 r., doręczona ubezpieczonemu. Ta okoliczność decydowała w sprawie a nie brak ujęcia takiej informacji w samej decyzji określającej warunki umorzenia. Zważając na wykładnię systemową i funkcjonalną uprawnione jest stwierdzenie, że pismo pozwanego określające zaległość wymagającą uregulowania dotyczy stanu faktycznego, bo zaległości z decyzji. Na tej podstawie można przyjąć, że ubezpieczony otrzymał informację precyzującą jego obowiązek i przedmiot pierwotnej decyzji, którego co bezsporne skarżący mimo to nie wykonał. Znaczenie ma więc udzielenie informacji ubezpieczonemu przez pozwanego po wydaniu decyzji pierwotnej o stanie zaległości niepodlegających umorzeniu albo samodzielne uzyskanie ich przez ubezpieczonego od pozwanego (por. wskazany wyrok Sądu Najwyższego z 20 lutego 2019 r., III UK 45/18). Oczywiście dotyczy to wówczas oceny zastosowania prawa w indywidualnej sprawie a nie pierwszej albo drugiej podstawy przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). Niemniej, uprawnione jest stwierdzenie, że nie ma podstaw do uznania, że w takiej sytuacji skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący został poinformowany o stanie zaległości niepodlegających umorzeniu i powinien je uregulować, aby skorzystać z dobrodziejstwa ustawy. Taki był wszak jej warunek. Wykracza to jednak ponad potrzebę argumentacji, gdyż skarżący nie odwołuje się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

O kosztach pełnomocnika z urzędu orzeczono na podstawie § 4 ust. 1 i 3, § 15 ust. 2, § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 3 października 2016 r. w sprawie

ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

O kosztów postępowania kasacyjnego pozwanego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

W obu przypadkach kosztów tych nie liczono jako pochodnych od podanej w skardze kasacyjnej wpz (10.077 zł), czyli według stawki minimalnej jak dla sprawy cywilnej o zapłatę. Ustawa z 9 listopada 2012 r. nie wprowadza wszak jako zasadniczego obowiązku świadczenia (zapłaty), przeciwnie umożliwia określone umorzenie należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek. W takiej sytuacji w odniesieniu do kosztów zastępstwa prawnego bliższa i właściwa jest stawka minimalna przewidziana dla spraw o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego oraz w sprawach dotyczących podlegania ubezpieczeniom społecznym (wnioskowanie *a maiori ad minus* – mniejsze świadczenie wobec mniejszej składki).